

Motion till riksdagen

1987/88:A486

av Gullan Lindblad och Göthe Knutson (m)

om framtid för Värmland

Värmland – ett län med problem och möjligheter

Värmland har i många år varit ett län med stora arbetslöshetsproblem och har näst Norrbotten haft den största arbetslösheten i landet. Tack vare de senaste årens konjunkturuppgång har arbetslösheten minskat något och Värmland är nu trea i "arbetslöshetsligan". 1983 hade Värmland ca 10 000 öppet arbetslösa medan siffran nu är nere i ca 5 000. Värmland skulle dock behöva ca 5 000 nya arbetstillfällen för att ligga på genomsnittlig sysselsättningsnivå i riket.

Situationen på arbetsmarknaden är särskilt besvärlig för ungdomar och kvinnor. Andelen långtidsarbetslösa har minskat, men detta beror till största delen på förtidspensioneringar (58,3-års-pensioner).

Deltidssysselsättningen ligger bland den högsta i landet.

Karlstadsregionen har – enligt en utredning vid högskolan – en högre arbetslöshet än åtta jämförbara regioner. Detta innebär att ungdomarna – länets framtid – tvingas flytta utom länet för att få arbete. De flyttar främst till storstäderna men även till Uddevallaregionen, som fått statligt stöd med ca 1 miljard de senaste åren.

Länet har en svag befolkningsutveckling jämfört med många andra län. Värmland har ökat med 450 personer det senaste året – delvis på grund av invandring – men norra Värmland har minskat sin folkmängd med 150 personer.

Den värmländska industrin har gått ganska bra de senaste åren, men lönsamheten har minskat på senare tid, Värmland är fortfarande beroende av sina basindustrier och det finns stor risk att länet drabbas av ytterligare rationalisering och arbetslöshet.

Viktiga faktorer för Värmland

Vägar

En allmän höjning av vägstandarden i länet är nödvändig för att förbättra infrastrukturen.

Vi har i motion 1987/88:A18 i anledning av "bergslagspropositionen" framfört våra krav på en bättre vägstandard och ämnar återkomma i

anledning av propositionen om trafikpolitiken. De viktigaste vägobjekten är följande:

Vägsträckan länsgränsen – Karlskoga på E 18, som är en viktig länk bl. a. för Kristinehamn och Karlskoga.

Vägen Årjäng – Arvika, som är i mycket dåligt skick och i stort behov av upprustning sedan järnvägen lagts ned.

Väg 62 i Klarälvdalen.

Järnväg

Bland de mest angelägna förbindelserna är en snabb anknytning till den planerade snabbtågsförbindelsen mellan Stockholm och Göteborg samt stöd för förbättring av banan till Göteborg inom ramen för det planerade Vänerlänksprojektet.

De i länet aktualiserade delarna i Svealandsbanan bör byggas ut och det s. k. Nykroppaprojektet, som möjliggör anknytning mellan Bergslagsbanan och Inlandsbanan, förverkligas.

När det gäller den planerade Mäljarbanan med sträckning Stockholm – Eskilstuna – Örebro bör denna fortsätta till Karlstad och Oslo. Med färjeförbindelse från Stockholm till Åbo och Helsingfors bör det kunna bli en konkurrenskraftig förbindelse mellan tre länder.

Flyg

Värmlands framtida näringsliv och arbetsmarknad är i hög grad beroende av ett väl fungerande flyg. Den nuvarande flygplatsen kan ej behållas av miljöskäl. Länet är därför i stort behov av en satsning på ett nytt flygfält i karlstadsregionen. Det behövs också koncession för en flyglinje Karlstad – Köpenhamn.

Bil

Bilen är nära nog en förutsättning för att människor skall kunna bo och arbeta även i Värmlands glesbygder. Många människor bor i glesbygd och arbetar i en tätort. Företag som Volvo i Arvika, Gruvöns bruk i Grums och Uddeholmsföretagen hämtar till stor del sin arbetskraft från glesbygden. Det är av stor betydelse för de enskilda människorna att själva kunna välja en bostadsort, som ger god livskvalitet. För Värmlands del är det av stor betydelse att glesbygdsbefolkningen håller det värmländska landskapet öppet – inte minst för turistnäringens skull.

För alla de människor som bor i det glesbebyggda Värmland är det mycket kännbart med höjda bilkostnader och vi avvisar därför bestämt höjda bensinskatter och bilavgifter.

Vänertrafiken

Sjötransporten på Vänern spelar en stor roll för det värmländska näringslivet, inte minst för skogsindustrin. Kommunerna kring Vänern har gjort stora

investeringar i bl. a. hamnanläggningar. Vänersjöfartens framtid är av stor betydelse för hela länet.

Mot. 1987/88
A486

En utredning pågår nu inom STORA-koncernen och det föreligger risk för att företaget i stället kommer att frakta sitt gods med bil direkt till västerhavet.

Vi anser att det nuvarande transportstödet snarast bör bli föremål för en översyn i den regionalpolitiska utredningen och att det med hänsyn till konkurrensneutraliteten mellan olika trafikslag är väsentligt att man undersöker möjligheten att stödja sjötransporter. Detta inte minst med hänsyn till att sjötransporter är miljövänliga.

Näringsliv

Det värmländska näringslivet har hittills präglats av de stora bruken med basindustrier (trä-papper-massa), som genomgått stora strukturomvändningar. Efter en mycket prövosam tid har de stora företagen nu – åtminstone tills vidare – konsoliderats, men nya rationaliseringar kan inträffa.

Positivt är att en ny företagarganda så småningom börjat växa fram och att elektronik- och dataindustrin skapat många nya arbetstillfällen, t. o. m. på mindre orter i glesbygd. Bland företag som har tillkommit eller utvecklats på grund av datautvecklingen finner vi t. ex. Programatic Sweden i Karlstad, Nords och Calamo i Molkom, TVAB i Årjäng/Säffle, Elektromekan i Årjäng, elektronikföretagen i Säffle, Sunnex i Sunne, Tepro i Torsby, Holmstrands i Vålberg, FFV, Hagfors Tooling, Saab i Kristinehamn och Volvo i Arvika. Utvecklingen visar alltså att *ny teknik skapar nya arbetstillfällen* – inte minst på mindre orter och t. o. m. i ren glesbygd.

För att en positiv utveckling skall ske av det värmländska näringslivet är det viktigt att företagens kostnader hålls nere. Viktigast är en sänkning av skattetrycket men även att arbetsgivaravgifterna hålls på en så låg nivå som möjligt. Många värmländska företag har tråkig erfarenhet av att välutbildad och eftersökt arbetskraft inte flyttar till länet på grund av den höga kommunal- och landstingsskatten, som gör att nettolönen blir 500–600 kr. per månad lägre än i t. ex. Stockholms-området.

Företagen är också beroende av fasta spelregler och minskad offentlig reglering.

För företag inom stödområdena har moderata samlingspartiet i kommittémotion i riksdagen föreslagit en sänkning av arbetsgivaravgifterna. För Värmlands del betyder detta att arbetsgivaravgiften i Torsby kommun (stödområde B) sänks med 3 %.

Det är viktigt att näringspolitiken främjar småföretagande och entreprenörskap.

Vi har i en särskild motion om de mindre företagen föreslagit en rad åtgärder, som skulle underlätta småföretagande, t. ex. sänkta skatter och borttagande av skatt på arbetande kapital. Företagen bör även få använda sina investeringsfonder utan särskilda dispenser.

Vi anser att den utbildning, som bedrivs inom AMU:s ram, är bra och att den bör fortsätta att utvecklas på samma positiva sätt.

Utbildning, som gör den enskilde arbetstagaren bättre rustad på arbetsmarknaden, är att föredra framför t. ex. beredskapsarbeten. Sådana är emellertid i viss utsträckning nödvändiga i ett län med Värmlands arbetsmarknadsstruktur.

Inte minst för de mindre företagens skull är det nödvändigt med en översyn av de s. k. trygghetslagarna. Många ungdomar, partiellt arbetslösa och kvinnor, dvs. idag arbetslösa, skulle ha en chans att få ett arbete om det t. ex. fanns generell rätt till provanställning.

Den s. k. starthjälpen har slopats, vilket har minskat rörligheten på arbetsmarknaden. Alla erfarenheter talar för att flera människor i Värmland skulle ha fått arbete med starthjälp. Vi anser därför att starthjälpen bör återinföras.

Länsarbetsnämnden har nu fått en viss ökning av anslagen till utbildningsbidrag, vilket är bra.

När det gäller handikappade anser vi att fler borde få plats i det reguljära arbetslivet och moderata samlingspartiet har därför i särskild motion föreslagit ett flexibelt lönebidragssystem med upp till 100-procentig ersättning utan nuvarande stelbenta regler för avtrappning. Vi anser detta vara en mer positiv åtgärd än anställning vid Samhall, där vi anser att en viss nedskärning bör ske.

Vad beträffar ungdomarnas yrkesutbildning anser vi att den praktiska yrkesutbildningen måste ske i samarbete mellan arbetsplats och skola, där eleverna genom en lärlingsanställning är fast knutna till arbetsplatsen, där de också får sin praktiska handledning. Skolan skall svara för den teoretiska undervisningen.

Vi har i riksdagen tagit klar ställning till en 3-årig utbildning för vissa yrkeslinjer och deras innehåll, t. ex. vårdlinjen. När det gäller den föreslagna försöksverksamheten enligt den s. k. ÖGY-modellen kan vi inte nu ta ställning förrän den kommande propositionen närmare presenterat de olika utbildningslinjerna.

Glesbygdstöd och utvecklingsprojekt

Det finns tillväxtkraft på den värmländska landsbygden. Det visar inte minst de utvecklingsprojekt, som bedrivs av länsstyrelsen tillsammans med kommuner och myndigheter med särskilda statliga medel. Enskildas idéer och kommuners intressen kan på detta sätt tillvaratas, vilket är ytterst viktigt, om den s. k. "Landsbygd-90"-satsningen skall förverkligas.

Bland intressanta projekt skall här nämnas några, t. ex. EDV-projektet, som syftar till att öka tillämpningen av elektronik och data i Värmland och som initierades av handelskammaren i Karlstad och Värmlands läns utvecklingsfond.

En rad projekt för att utveckla vattenbruket förekommer, där Munkfors kommun är en av de största intressenterna.

Projektet "Laxfond Vänern" i samarbete mellan samtliga kommuner runt Vänern har påbörjats.

Projekt med alternativ odling i samarbete med Hushållningssällskapet är intressant, då allt fler människor börjar inse kostens betydelse för hälsan.

Det särskilda *glesbygdstödet* är en flexibel stödform, som syftar till att främja sysselsättning och till att upprätthålla en god servicenivå på landsbygden. Det är t. ex. viktigt att lanthandlare på detta sätt kan få fortsätta sin verksamhet samtidigt som pensionärer kan få sina varor hemsända och affären kan vara ett serviceorgan, t. ex. för apotek och systembolag.

Glesbygdprojekt i samverkan mellan glesbygdsdelegationen-LRF-landstinget avser att få igång aktiviteter på landsbygden och har bl. a. bedrivits i Torsby, Sunne och Hagfors kommuner.

Enskilda konsthantverkare kan behöva visst stöd när det gäller gemensamma försäljningslokaler samt med marknadsföring. I Ekshärad har t. ex. ett sådant projekt kommit igång.

Det är viktigt för människor i glesbygd att kunna ha kombinationssyssel-sättning, t. ex. jord- och skogsbruk samt slöjd och konsthantverk. Sådan verksamhet bör på allt sätt uppmuntras.

Ytterst är den värmländska landsbygdens överlevnad beroende av de många enskilda människornas idéer och engagemang. Det är viktigt att politiken generellt är utformad så, att inte landsbygdsbefolkningen drabbas, men det är också av värde att visst stöd kan erbjudas, t. ex. med glesbygds-medel.

När det över huvud taget gäller de medel, som staten ställer till länsstyrelsens förfogande, bör dessa få disponeras så fritt som möjligt av det enskilda länet i samarbete med enskilda och kommuner.

Högskolan – en viktig faktor för länet

All erfarenhet visar att en väl fungerande högskola är en stor tillgång för länet, när det gäller att rekrytera och behålla välutbildad arbetskraft. Med sina ca 4 000 elever och utbildning i bl. a. teknik, ekonomi, lärarutbildning och humaniora, är högskolan utan tvekan den främsta regionalpolitiska satsningen i länet.

Det är mycket viktigt att högskolan arbetar i nära samarbete med länets näringsliv, vilket också sker, "Hjärnbruket" vid högskolan är ett bra sätt att utveckla den kreativa miljön.

I en särskild motion utvecklar vi de faktorer, som vi anser vara viktigast för högskolans framtid, varför vi här endast vill framhålla högskolans stora betydelse och att den måste få utvecklas på ett positivt sätt.

Kultur – en förutsättning för kreativ miljö

I en alltmer teknikorienterad tillvaro framstår kulturell mångfald och variation i kulturutbudet som viktigare än någonsin.

Värmland med sin gamla tradition som kulturlandskap, sina invånare med stort kulturellt intresse och sina många aktivt arbetande kulturpersoner har

alla möjligheter att erbjuda ett rikt kulturliv för sina invånare – en förutsättning för att kunna rekrytera och behålla dugligt och välutbildat folk inom alla sektorer av samhället.

Säffleteatern och musikteatern i Karlstad är bevis på vad ett levande kulturintresse kan åstadkomma i samverkan mellan enskilda, stat, kommun och landsting. "Rackenprojektet" i Arvika visar vad enskilda initiativ kan komma att betyda för Arvikabygden osv.

Den främsta finansieringskällan för kulturlivet bör vara vad den enskilda människan – utifrån sina behov – betalar, men självklart är visst stöd nödvändigt från stat och kommun. För en kraftigare satsning på t. ex. ett kulturhus i länet bör alla möjligheter till sponsorerings undersökas.

Hemställan

Med hänvisning till det anförda hemställs

[att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av satsning på de i motionen omnämnda vägprojekten,¹]

[att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om nödvändigheten av vissa satsningar på järnvägsförbindelser,¹]

[att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om nödvändigheten av ett nytt flygfält i Karlstadsregionen,¹]

[att riksdagen avvisar förslag om höjd bensinskatt,²]

[att riksdagen hos regeringen begär utredning rörande sjötransportstöd i syfte att bevara konkurrenskraften för den miljövänliga Vänersjöfarten.¹]

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att en sänkning av skattetrycket är nödvändig för en positiv näringsutveckling och för att yrkeskunnigt folk skall kunna rekryteras och behållas i länet,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att arbetsgivaravgiften bör sänkas med 3 % i stödområde B (Torsby kommun),

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att en översyn av trygghetslagarna bör göras och att en generell rätt till provanställning bör införas för att unga, handikappade och kvinnor lättare skall komma in på arbetsmarknaden,

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att den s. k. starthjälpen bör återinföras,

5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att ett nytt, flexibelt lönebidrag bör införas för partiellt arbetsföra.

Stockholm den 26 januari 1988

Gullan Lindblad (m)

Göthe Knutson (m)

¹ 1987/88:T224

² 1987/88:Sk574